

PRZEBIEG ZAJĘĆ

ETAP 1: AKTYWACJA (działania w klasie i środowisku cyfrowym)

Cel: wzbudzenie zaciekawienia, aktywizacja posiadanej wiedzy, wyzwalanie emocji.

Wskazówka do realizacji aktywacji:

Jeżeli moduł jest kontynuacją zajęć ze scenariusza 4. można wprowadzić młodzież do tematu poprzez przywołanie (pokazanie) obrazu Carla Adolpha Henninga, *Portret rodzinny Raczyńskich* (1839) i zwrócenie uwagi na namalowaną w tle miniaturową kopię posągu (**Załącznik 2.**).

WAŻNE!

Prezentując w klasie reprodukcję obrazu (rzeźby) zamiast fotografii można wykorzystać tablicę multimedialną lub rzutnik. Prezentacja wieloformatowa jest lepsza dla percepcji, dostrzegania detali oraz dla pierwszego wrażenia i emocjonalnego spotkania z dziełem sztuki.

Wskazówka do realizacji:

Kolejne pytania zawierają odpowiedzi na wcześniejsze - warto potraktować ten układ, jako taktykę porządkowania wiadomości.

Nauczyciel/nauczycielka przygotowując zajęcia może dodatkowo wykorzystać opracowanie: Karolina Ptak, *Złota Kaplica w katedrze poznańskiej – pasja i przekleństwo hrabiego Edwarda Raczyńskiego*:
<https://histmag.org/Zlota-Kaplica-w-katedrze-poznanskiej-pasja-i-przeklenstwo-hrabiego-Edwarda-Raczynskiego.-Czesc-I.-21755>;
<https://histmag.org/Zlota-Kaplica-w-katedrze-poznanskiej-pasja-i-przeklenstwo-hrabiego-Edwarda-Raczynskiego.-cz.-2-21760> [dostęp: 11.01.2023].

1. Przedstawienie uczniom i uczennicom pojęcia „krajobrazu kulturowego”.
2. Wyjaśnienie, na czym polega deszyfrowanie „krajobrazu kulturowego”, podkreślenie rangi „ważnego patrzenia”, które uruchamia skojarzenia i poszukiwania nowych informacji pogłębiających konteksty i poszerzających wiedzę.
3. Omówienie strategii kształcenia wyprzedzającego. (wyjaśnienie jak będziemy pracować, w jaki sposób i w jakim celu).
4. **Zaciekawienie i wprowadzenie do tematu:**
Nauczyciel/nauczycielka prezentuje uczennicom i uczniom, zdjęcie pomnika Mieszka I i Bolesława Chrobrego ze „Złotej Kaplicy” w Poznaniu (**Załącznik 1.**); podaje informacje o nazwie i miejscu ekspozycji, prosi o uważne przyjrzenie się pomnikowi oraz zadaje uczniom i uczennicom pytania, które mają usprawnić proces interpretacji dzieła sztuki:
  - ✓ *Co widzicie na zdjęciu?*
  - ✓ *Jaki to rodzaj dzieła sztuki?*
  - ✓ *Kim są przedstawione osoby? Co wiecie o tych postaciach w kontekście historii Polski?*
  - ✓ *Dlaczego pomnik pierwszych władców Polski stoi w poznańskiej katedrze?*
  - ✓ *Dlaczego miniatura tej pracy została namalowana na „Portrecie rodziny Raczyńskich”?*
5. Uczennice i uczniowie samodzielnie wypełniają „Kartę opisu rzeźby” (**Załącznik 3.**).
6. Młodzież otrzymuje do indywidualnej pracy tekst popularnonaukowy wraz z poleceniami do wykonania. Efektem samodzielnej pracy uczennic i uczniów będzie nie tylko poszerzenie wiedzy, ale również zaciekawienie i zachęcenie do dalszej eksploracji tematu (**Załącznik 4.**).

Cel modułu:

Moduł ten, kontynuując rozszyfrowywanie „krajobrazu kulturowego” stolicy Wielkopolski, wykracza poza obszar miasta Poznania. Jego głównym bohaterem jest rodzina Raczyńskich, a zwłaszcza

1. Poszerzenie wiedzy na temat rodziny Raczyńskich i ich obecności w dawnym i współczesnym krajobrazie kulturowym Wielkopolski.
2. Zgromadzenie informacji o powstaniu „Złotej Kaplicy” i wpływie okoliczności związanych z jej budową na życie Edwarda Raczyńskiego.
3. Wycieczka do „Złotej Kaplicy” w poznańskiej katedrze oraz (alternatywnie) poznanie wizualizacji jej wnętrza poprzez wizytę w Bramie Poznania.

<p>Edward Raczyński i miejsca związane z jego osobą: „Złota Kaplica”, siedziba rodowa – Pałac w Rogalinie oraz „Wyspa Edwarda” w Zaniemyślu.</p> <p>Wskazówki do realizacji: Efektem pracy grupowej mają być przewodniki po odwiedzanych miejscach. Młodzież sama wybiera ich formę, nauczyciel tylko doradza: przewodniki w wersji audio, ppt. lub dowolnej innej prezentacji multimedialnej (<i>Canva, Genially</i>) – ideą jest możliwość korzystania z opracowanych materiałów podczas zwiedzania (na telefonach, tabletach, ewentualnie – wydrukach).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Utrwalenie wiedzy na temat założycieli państwa polskiego: Mieszka I i Bolesława Chrobrego. 5. Poznanie rezydencji rogalińskiej rodu Raczyńskich – wycieczka do Pałacu w Rogalinie (Oddział MNP w Poznaniu). Zebranie informacji i przygotowanie fotorelacji z pałacu, parku, galerii malarstwa i mauzoleum). 6. Wycieczka na „Wyspę Edwarda” w Zaniemyślu – opis Domu Szwajcarskiego, kościoła św. Wawrzyńca i pomnika Edwarda Raczyńskiego. 7. Poszerzenie umiejętności opisu, analizy i interpretacji dzieła sztuki (budynku, pomnika, obrazu). 8. Usprawnienie procesu wyszukiwania, selekcjonowania, opracowania i udostępniania materiałów źródłowych. 9. Poszerzenie świadomości historycznej i kulturowej.
<p>Sprawdzenie wiedzy bazowej uczniów.</p> <p>Co już wiem?</p>	<p>Wprowadzenie do tematu: w oparciu o dostępne materiały źródłowe, opracowania analogowe i cyfrowe oraz przygotowane materiały.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Kim była rodzina Raczyńskich?</i> ✓ <i>Kim był Mieszko I i Bolesław Chrobry i dlaczego ich pomnik jest w poznańskiej katedrze?</i> ✓ <i>Dlaczego wystrój „Złotej Kaplicy” utrzymany jest w stylu bizantyjskim?</i> ✓ <i>Kto jest autorem rzeźby?</i> ✓ <i>Jak społeczeństwo oceniło wkład hrabiego Raczyńskiego w powstanie „Złotej Kaplicy”?</i> ✓ <i>Kiedy i dlaczego zmarł Edward Raczyński?</i>
<p>ETAP 2: PRZETWARZANIE (środowisko cyfrowe)</p>	
<p>Cel: analiza, synteza, przetwarzanie informacji i nadawanie im nowej formy.</p> <p>Uwagi do realizacji:</p> <p>Ze względu na sąsiadujące położenie opisywanych miejsc, warto połączyć wycieczki i odwiedzić jednocześnie katedrę i „Bramę Poznania” (obie lokalizacje na Ostrowie Tumskim) oraz Rogalin i Zaniemyśl (odległość ok. 27 km; 30 minut jazdy autokarem).</p> <p>WAŻNE: Wizyta w „Bramie Poznania” umożliwi doświadczenie bycia w multimedialnie</p>	<p>Wasze zadanie polega na przygotowaniu materiałów, które przedstawiście koleżankom i kolegom. Wejdźcie w rolę przewodników turystycznych: zastanówcie się, co byłoby najciekawsze dla Waszych gości: poszukajcie faktów, ale także anegdot; pokażcie jak najwięcej fotografii i zacytujcie materiały źródłowe (bibliografia w Załączniku 5.).</p> <p>WAŻNE! Przygotowując dokumentację fotograficzną zabytkowych obiektów i miejsc, nie używajcie w pomieszczeniach flesza/lampy błyskowej. Za każdym razem upewnijcie się, że możliwe jest robienie zdjęć i/lub nagranie video.</p> <p>ZADANIA DLA GRUP</p> <p>I. „Złota Kaplica” – chwała i klęska Edwarda Raczyńskiego</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zorganizujcie wycieczkę do katedry poznańskiej. Interesuje Was przede wszystkim „Złota Kaplica” – scharakteryzujcie ją wykorzystując „Kartę opisu zabytku” (Załącznik 6.). 2. Zauważcie, że jesteście na Ostrowie Tumskim – przypomnijcie informacje na temat tego miejsca związanego z powstaniem państwa polskiego. Zaznaczcie na załączonej mapie ważne historycznie miejsca, które mijacie (Załącznik 7.). 3. Przejdźcie do „Bramy Poznania” i doświadczyć bycia w wnętrzu

zrekonstruowanym wnętrzu „Złotej Kaplicy”, a tym samym zobaczenie detali i uzupełnienie wiedzy w niezwykle dla młodzieży ciekawy, interaktywny sposób. Warto znaleźć czas i środki na realizację tego planu.

Praca z mapą (**Załącznik 7.**) wykorzystuje kompetencje młodzieży w zakresie rozpoznania topograficznego połączonego z kontekstem historycznym. Przykład rozwiązane zadania: **Załącznik 7.A.** Przykład opracowania materiału informacyjnego – **Załącznik 8 .A.**

Warto wykorzystać ciekawy materiał filmowy prezentowany na kanale You Tube MNP – przykłady w bibliografii (**Załącznik 5.**). Materiał filmowy jest interesującym uzupełnieniem; uatrakcyjniła prezentację oraz poszerza spektrum percepcji.

Uwagi do realizacji zadań dla grup:

- ze względu na objętość zagadnienia każdy podpunkt wizyty w Rogalinie powinien być przydzielony jako zadanie dla osobnej grupy;
- jeżeli wyjazd do Rogalina nie byłby możliwy, zdecydowaną większość zadań można wykonać posiłkując się materiałem online: Muzeum Pałac w Rogalinie: <https://rogalin.mnp.art.pl/> [dostęp:11.12.2022].

„Złotej Kaplicy”. Opowiedzcie, jak się czuliście; jakie wrażenie wywiera na Was bizantyjski przepych? Co podobało Wam się najbardziej i dlaczego?

II. „Wyspa Edwarda”; azyl za życia i po śmierci

1. Zorganizujcie wycieczkę do Zaniemyśla. Zwiedzcie i przygotujcie fotorelacje i opisy miejsc związanych z Edwardem Raczyńskim. Przygotujcie dokumentację fotograficzną wymienionych poniżej obiektów i opiszcie je; wykorzystajcie **Załączniki: 8.-.10.** lub przygotujcie własne wersje opracowania zabytkowego budynku i pomnika):
  - ✓ kościół pod wezwaniem św. Wawrzyńca (**Załącznik 8.**);
  - ✓ grobowiec Edwarda Raczyńskiego (zwróćcie uwagę na napis na cokole pomnika-**Załącznik 9.**);
  - ✓ Dom Szwajcarski (**Załącznik 10.**).
2. Przeczytajcie uważnie materiały dotyczące śmierci hrabiego Edwarda Raczyńskiego (**Załącznik 11.A – D.**) i ustalcie:
  - ✓ Jak społeczeństwo oceniło hrabiego? Jaki ton dominuje w informacjach prasowych?
  - ✓ Jakie zasługi E. Raczyńskiego zostały wyeksponowane?
  - ✓ Jakie były przyczyny jego śmierci i w jakich okolicznościach ona nastąpiła?
  - ✓ W jaki sposób umożliwiono pochówek na cmentarzu kościelnym?
3. Jako dopełnienie losów Hrabiego Edwarda Raczyńskiego przeczytajcie artykuł Michała Dachtera, *Dom dla pozornie zmarłych*: <https://kulturaupodstaw.pl/dom-dla-pozornie-zmarlych/> [dostęp: 16.01.2023].
4. Jako uzupełnienie informacji możecie potraktować źródło: *Wyspa Edwarda. Zielone serce Zaniemyśla*: <https://wyspaedwarda.eu/> [dostęp: 18.02.2023]

III. Rogalin – siedziba rodowa

1. Zorganizujcie wycieczkę do Rogalina. Zwiedzcie rodową siedzibę Raczyńskich:
  - a) **Pałac**:
    - ✓ przygotujcie dokumentację fotograficzną i/lub filmową obiektu (możecie wykorzystać „Kartę opisu zabytku” (**Załącznik 12.**) lub stworzyć własną wersję karty);
    - ✓ wybierzcie salę, która jest według Was najbardziej interesująca i przygotujcie o niej materiał wizualny; możecie zapoznać się z polecanymi w bibliografii materiałami, m.in.:

Joanna Nowak, *Pałac – muzeum*:

<https://rogalin.mnp.art.pl/strona/palac-muzeum> [dostęp:09.11.2022],

Rogalin – zespół pałacowo-parkowy z obszarem dawnego majątku ziemskiego, opracowanie: oprac. Narodowy Instytut Dziedzictwa:

<https://zabytek.pl/pl/obiekty/rogalin-rogalin-zespol-palacowy-z-ogrodem-i-parkiem> [dostęp: 11.01.2023].

film z cyklu: „Do zobaczenia w Muzeum – Muzeum Pałac

w Rogalinie”:<https://youtu.be/WXyTVb6NM8E> [dostęp:18.02.2023]

b) .Park i mauzoleum:

- ✓ określcie rodzaj parku, jego układ i specyfikę fauny i flory;
- ✓ wyjaśnijcie pojęcie „pomniki przyrody” i przygotujcie materiał o takich pomnikach w Rogalinie;
- ✓ wybierzcie dąb, który jest według Was najpiękniejszy i zgromadźcie o nim informacje;
- ✓ opiszcie budynek Kościoła pod wezwaniem św. Marcelina (**Załącznik 13.**);
- ✓ wyjaśnijcie jaką funkcję spełnia mauzoleum;
- ✓ wymieńcie, którzy potomkowie rodu Raczyńskich są tam pochowani; możecie wykorzystać informacje ze strony: <http://parafiarogalin.pl/historia/> [dostęp: 12.02.2023];
- ✓ przygotujcie materiał fotograficzny i/lub filmowy, wykorzystajcie przydatne informacje: Joanna Nowak, Ewa Leszczyńska, *Ogród, park i dęby*: <https://rogalin.mnp.art.pl/strona/ogrod-park-i-deby> [dostęp: 09.11.2022].

c) Galeria Obrazów:

- ✓ opiszcie budynek (**Załącznik 14.**), jego funkcję, koncept architektoniczny, sposób aranżacji ekspozycji obrazów; możecie skorzystać z poniższych materiałów:
    - film z cyklu: „Do zobaczenia w Muzeum – Muzeum Pałac w Rogalinie”: <https://youtu.be/87b1irV74Fw> [dostęp: 18.02.2023].
    - Ewa Leszczyńska, *Gmach galerii rogańskiej Edwarda A. Raczyńskiego*: <https://rogalin.mnp.art.pl/strona/encyklopedia-rogalinska/encyklopedia-sztuka/encyklopedia-sztuka-architektura/gmach-galerii-obrazow> [dostęp: 10.01.2023].
  - ✓ zapoznajcie się z koncepcją jej fundatora Edwarda Aleksandra Raczyńskiego, możecie skorzystać z materiału:
    - Ewa Leszczyńska, *Galeria malarstwa*: <https://rogalin.mnp.art.pl/strona/galeria-malarstwa> [dostęp: 10.01.2023]
  - ✓ zwróćcie uwagę na prace Jacka Malczewskiego ekspozowane w galerii, dowiedzcie się dlaczego jest ich tak wiele (spis dzieł: <https://rogalin.mnp.art.pl/MuseumDict/Author/?id=91> [dostęp: 10.01.2023];
  - ✓ przygotujcie informacje o największym obrazie ekspozowanym w galerii;
  - ✓ opiszcie jeden wybrany obraz, który najbardziej Wam się spodobał (możecie wykorzystać „Kartę opisu obrazu” lub przygotować własny schemat).
- Możecie przygotować się do wizyty oglądając filmy na temat zespołu pałacowego z ogrodem i parkiem w Rogalinie:
- ✓ ROGALIN GALERIA: <https://youtu.be/qkMZBP9SXoU> [dostęp: 15.01.2023]
  - ✓ ROGALIN SPOT TV: <https://youtu.be/BmXsOfAXc2A> [dostęp: 15.01.2023]
  - ✓ *Mój Poznań, moja Wielkopolska - Rogalin na nowo*: <https://youtu.be/Qp77lkgPzm8> [dostęp: 15.01.2023]
  - ✓ *Pałac w Rogalinie z lotu ptaka*: <https://youtu.be/iSYJwBm-DfM> [dostęp: 15.01.2023]
  - ✓ Narodowy Instytut Dziedzictwa, TV NID: *Szlakiem miejsc niezwykłych: pomniki historii - Rogalin (4 sezon - 2019)*:

	https://youtu.be/NdeA257ZOW4 [dostęp: 15.01.2023].
<p>Uwagi do realizacji: Uczniowie mogą utrwalać zebrane informacje w różnorodnej formie ale ich finalną wersją ma być rodzaj przewodnika, który ułatwia zapamiętanie, zaciekawia i porządkuje wiedzę.</p>	<p>W trakcie kolejnych tygodni uczniowie i uczennice będą gromadzić materiały potrzebne do zrealizowania zadania. Uczniowie i uczennice gromadzą materiały pracując indywidualnie i w grupach. Nauczyciel/nauczycielka monitoruje ich prace; m.in. weryfikuje źródła zwracając uwagę na ich legalność i wiarygodność oraz przypominając zasady przestrzegania praw autorskich. Młodzież PRZED wycieczkami udostępnia (umieszczając w dedykowanym projekcie środowisku cyfrowym) koleżankom i kolegom wypracowane w grupach przewodniki.</p>
ETAP 3: SYSTEMATYZACJA (zajęcia w klasie)	
<p><i>Cel: uporządkowanie wiedzy (strukturyzacja, powiązania)</i></p> <p>Uwagi do realizacji: Warto zwrócić uwagę uczniów i uczennic na istotne i nowe informacje, które pozyskali oraz zachęcić ich do dyskusji powiązanej z opracowywanym tematem. Taka praktyka powoduje utrwalenie wiedzy poprzez przetworzenie jej w osobistym doświadczeniu i ukonkretnieniu w procesie werbalizacji własnych opinii.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rekapitulacja: podsumowanie informacji na temat bogatej spuścizny historycznej i kulturowej rodu Raczyńskich; refleksja nad różnicą w pracy na źródłach internetowych a bezpośrednim doświadczeniem przestrzeni i opisywanego miejsca podczas zwiedzania. 2. Prezentacja zadań wykonanych przez uczniów podczas wycieczek: Uczniowie i uczennice prezentują przygotowany materiał w klasie oraz publikują go w dedykowanym środowisku cyfrowym. 3. Podsumowanie modułu: projekcja i wysłuchanie wykładu Agnieszki Wajroch (Muzeum Pałac w Rogalinie): „Kto prawdę mówi, ten niepokój wszczyną”. <i>Edward Raczyński w opinii sobie współczesnych:</i> https://youtu.be/tt_aqYIAT8w [dostęp: 11.12.2022]. <i>Polecenie do wykładu: Wymieńcie w punktach informacje, które uzupełniły Waszą wiedzę o Edwardzie Raczyńskim.</i>
ETAP 4: EWALUACJA (zajęcia)	
<p>Ocena koleżeńska, polegająca na wyrażeniu opinii o pracy koleżanek i kolegów, uczy: dialogowania opartego o argumenty, oswaja z formą konstruktywnej krytyki i pomaga odróżnić ją od krytykanctwa. Jest to, ważna dla młodzieży, lekcja nie tylko sposobu oceny pracy innych ale również przyjmowania uwag na temat własnej twórczości.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzajemna ocena wypracowanych materiałów: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Czym różni się poznanie danego miejsca w doświadczeniu cyfrowym (np. projekcja filmu) i bezpośrednim (np. podczas wycieczki)? ✓ Określcie, co podczas przygotowania przewodników udało się Wam przygotować najlepiej, a do czego macie zastrzeżenia; co moglibyście zmienić? ✓ Kiedy sięgaliście do przewodników przygotowanych przez inne grupy? Czy i w jakim stopniu były one pomocne? 2. Quiz na stronie MNP wspólne lub indywidualne rozwiązanie quizu „Poznajmy właścicieli pałacu w Rogalinie”: https://rogalin.mnp.art.pl/Lesson3 [dostęp: 13.02.2023]. 3. Informacja zwrotna nauczycielki/nauczyciela Nauczyciel/nauczycielka omawia mocne i słabe strony realizowanych zadań. Wskazuje obszary, w których uczniowie mogą zmienić sposoby pracy. Gratuluje zaangażowania i wzrostu kompetencji. Zachęca, aby w poznane podczas projektu miejsca związane z rodem Raczyńskich, zaprosić członków rodziny i/lub przyjaciół.